

पाठः 10 - सूर्यदेवस्य जयः

I. एकपदेन उत्तरत ।

क. कः अहङ्कारम् उपातः ?

पवनदेवः

ख. पवनदेवः केषां पुरतः आत्मप्रशंसां करोति स्म ?
सर्वेषाम्

ग. कः पवनदेवं बोधयति ?
सूर्यदेवः

घ. कः अहङ्कारेण्मत्तः जातः ?
पवनदेवः

ङ. सूर्यदेवः किं वर्धते ?
स्वतापम्

2. पूर्ण वाक्येन उत्तरत ।

क. पवनदेवः आत्मानं किं मन्यते स्म ?

पवनदेवः आत्मानं देवेषु श्रेष्ठतरः मन्यते स्म ।

ख. सूर्यदेवः पवनदेवः बोधयन् किम् अकथयत् ?

सूर्यदेवः अकथयत्, 'अहङ्कारः न करणीयः ! समये सर्वेषाम् महत्त्वमस्ति ।'

ग. सूर्यदेवः प्रतिस्पृष्टायाः कं नियमम् अकथयत् ?

सूर्यदेवः प्रतिसपृष्टायाः स्वाहङ्कारं त्यक्तुम्
पवनदेवं नियमम् अकथयत् ।

(7)

घ. सूर्यदेवः पवनदेवं किं कर्तुं कथयति ?

सूर्यदेवः पवनदेवं तस्य कम्बलम् अपसारयितुम् कथयति ।

ङ. पवनदेवः किं त्यजति ?

पवनदेवः स्वाहङ्कारम् त्यजति ।

३. प्रश्न निमिषाणि कुरुत ।

क. पवनदेवः अहङ्कारम् उपगतः । किम् ?

ख. मम कारणात् एव जनाः जीवन्ति । कस्मात् ?

ग. समये सर्वेषाम् महत्त्वमस्ति । केषाम् ?

घ. सः स्वाहङ्कारं त्यजति । किम् ?

ङ. आवाभ्याम् एका प्रतिस्पर्धा करणीया । का ?

४. पदानाम् मूलशब्दः , विभक्तिः , वचनम् च लिखत ।

पदम्	- मूलशब्दः	- विभक्तिः	- वचनम्
क. पवनदेवम्	- पवनदेव	द्वितीया	- एक
ख. अहङ्कारम्	- अहङ्कार	द्वितीया	- एक
ग. कारणात्	- कारण	पञ्चमी	- एक
घ. महत्त्वम् गुरुम्	- गुरु	द्वितीया	- एक
ङ. समये	- समय	सप्तमी	- एक
च. पवनदेवस्य	- पवनदेव	षष्ठी	- एक

1. एकपदेन उत्तरत।

क. संस्कृतभाषा कस्य भाषा अस्ति?

विश्वस्य

ख. संस्कृत भाषायाः साहित्यं कीदृशम् अस्ति?

अति विद्यात्मकम्

ग. मधुरा सरसा भाषा का अस्ति?

संस्कृत भाषा

घ. अस्माकं संस्कृतिः कुत्राश्रिता?

संस्कृताश्रिता

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

क. अद्यत्वेऽपि संस्कृत भाषा केन रूपेण कस्मै च पाठ्यते?

अद्यत्वेऽपि संस्कृतेः रक्षार्थं संस्कृत भाषा , जीवित - भाषा रूपेण पाठ्यते।

ख. संस्कृतेः रक्षार्थं का भाषा अध्येतव्या?

संस्कृतेः रक्षार्थं संस्कृत - भाषा अध्येतव्या।

ग. शर्नैः - शर्नैः संस्कृत - भाषायाः व्यवहारः कीदृशः अभवत्?

शर्नैः - शर्नैः संस्कृत - भाषायाः व्यवहारः शिथिलोऽभवत्।

घ. संस्कृत - भाषायां किं सुसन्निहितम्?

संस्कृत - भाषायां अस्माकं धर्मः, इतिहासः, अस्माकं भूतं, भविष्यञ्च सर्वं सन्निहितम्।

३. प्रश्न - निर्माणम् कुरुत।

- क. सर्वेजनाः संस्कृते वातलिपं अकुर्वन् । कस्मिन् ?
 ख. आदिगन्थाः अपि संस्कृते सन्ति । के ?
 ग. अथ साहित्यम् अतिविशालः अस्ति । कस्य ?
 घ. अस्माकं संस्कृतिरपि संस्कृताश्रिता वर्तते । किम् ?
 ङ. संस्कृतभाषा अवश्यमेव अध्येतव्या । का ?

४. पदानां मूलशब्दः विभक्तिः वचनम् च लिखत।

पदम्,	मूलशब्दः	विभक्तिः	वचनम्
१. समस्ते	समस्त	सप्तमी	एक
२. अस्माकं	अस्माद्	षष्ठी	बहु
३. संस्कृतस्य	संस्कृत	षष्ठी	एक
४. महाकविः	महाकवि	तृतीया	बहु
५. भाषायाम्	भाषा	सप्तमी	एक

५. सन्धि - विच्छेदं कुरुत।

- क. अविध्यञ्च - अविध्यम् + च
 ख. शिथिलोऽभवत् - शिथिलः + अभवत्
 ग. अद्यत्वेऽपि - अद्यत्वे + अपि
 घ. संस्कृताश्रिता - संस्कृत + आश्रिता
 ङ. चास्ति - च + अस्ति
 च. अस्यामेव - अस्याम् + एव

१. एकपदेन उत्तरत ।

- क. तव अधिकारः कस्मिन् भवेत् ? कर्मणि
 ख. किं त्यक्त्वा कर्मणि कुरु ? सङ्गाम्
 ग. तस्मात् कथं भूत्वा कार्यं कर्म समाचरे ?
 असक्तः
 घ. केषां परित्राणाय देवाः सम्भवति ? साधूनाम्
 ङ. आत्मानं कानि न छिन्दन्ति ? वास्त्राणि

२. पूर्ण वाक्येन उत्तरत ।

- क. अस्माकं अधिकारः केषु न भवेत् ?
 अस्माकं अधिकारः पालेषु न भवेत् ।
 ख. सिद्धयसिद्धयोः कथं भवितव्यम् ?
 सिद्धयसिद्धयोः समं भवितव्यम् ।
 ग. श्रीकृष्णः कदा आत्मानं सृजति ?
 यदा धर्मस्य जन्मिः भवति, तदा श्रीकृष्णः
 आत्मानं सृजति ।
 घ. कस्मात् कामः जायते ?
 सङ्गात् कामः सञ्जायते ।
 ङ. बुद्धिनाशात् किम् भवति ?
 बुद्धिनाशात् सर्वं नश्यति ।

३. सन्धि - विच्छेदं कुरुत ।

- क. कर्मण्येवाधिकारस्ते - कर्मण्येवाधिकारः + ते
 ख. सङ्गात्सञ्जायते - सङ्गात् + सञ्जायते
 ग. तस्मादसक्तः - तस्मात् + असक्तः
 घ. परमाप्नोति - परम + आप्नोति
 ङ. क्रोधाद्भवति - क्रोधात् + भवति